

HFD 2016 ref. 12

Fråga om inhibition av ett beslut om beredande av vård enligt LVU när den unge inte är föremål för omedelbart omhändertagande.

28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), 40 § tredje stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 8 februari 2016 följande beslut (mål nr 947-15).

Bakgrund

A var sedan 2004 familjehemsplacerad med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) hos sin mormor och dennas sambo. Socialnämnden i Söderhamns kommun ansökte i december 2014 hos Förvaltningsrätten i Falun om att A, som då var 13 år, skulle beredas vård med stöd av 1 och 2 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Grunden för ansökan var att det på grund av brister i omsorgen fanns en påtaglig risk att hennes hälsa och utveckling skulle skadas och att hennes särskilda behov inte kunde tillgodoses i familjehemmet.

Förvaltningsrätten biföll genom dom den 29 januari 2015 nämndens ansökan och förordnade att domen i den delen skulle gälla omedelbart (mål nr 6091-14). M.S., A:s mor, överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade samtidigt att domen tills vidare inte skulle gälla. I det nu överklagade beslutet avtog Kammarrätten i Sundsvall yrkandet om inhibition.

Den 27 februari 2015 placerades A i ett jourhem.

Kammarrätten meddelade den 22 april 2015 dom i målet om beredande av vård enligt LVU och fastställde förvaltningsrättens domslut. Även detta avgörande överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen, som beslutade att inte meddela prövningstillstånd (mål nr 3030-15).

Yrkanden m.m.

M.S. yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av kammarrättens beslut den 11 februari 2015, ska bifalla yrkandet om inhibition. Hon anför bl.a. följande. Eftersom utgången i målet var oviss förelåg förutsättningar för inhibition. Vid beslut enligt LVU ska barnets bästa vara avgörande och detta perspektiv har förbisetts av förvaltningsrätten och kammarrätten. Utifrån A:s bästa fanns ingen grund för den omplacering det var fråga om och det förelåg ingen fara i dröjsmål, vilket inte heller nämnden ansett. Omplaceringen kunde ha avvaktats tills frågan om vård enligt

LVU hade prövats även av kammarrätten. Med tanke på att A hela sitt liv bott tillsammans med sin mormor och dennas sambo är det uppenbart att omplaceringen skulle ha skett successivt.

Socialnämnden bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. För att ett förordnande om att rättens beslut om vård ska gälla omedelbart krävs inte, som vid ett omedelbart omhändertagande, ett akut vårdbehov. Förutsättningar för ett sådant förordnande bör i stället anses föreligga när det är mycket angeläget att vården kan påbörjas så snart som möjligt. Vid tidpunkten för förvaltningsrättens prövning var A inte omedelbart omhändertagen och nämnden gjorde under den utredning som föregick ansökan förlöpande bedömningen att rättens beslut om vård kunde avvaktas. Av förvaltningsrättens dom framgår att det familjehem där A varit frivilligt placerad uppvisade omsorgsbrister i sådan omfattning och svårighetsgrad att det fanns ett tydligt vårdbehov, samt att familjehemmet på grund av bristande insikt och förmåga att prioritera inte lyckats avhjälpa de omsorgsbrister som påtalats redan två år tidigare.

Efter den muntliga förhandlingen i förvaltningsrätten stod det klart att det inte fanns någon kvarvarande vårdallians på frivillig basis, vare sig med vårdnadshavarna eller med familjehemmet. Det var därför riktigt av förvaltningsrätten att förordna att beslutet om vård skulle gälla omedelbart. Nämnden verkställde beslutet om vård den 30 januari 2015, dvs. dagen efter förvaltningsrättens dom, på så sätt att vården i familjehemmet övergick till att ske med stöd av LVU och inskolning i ett jourhem påbörjades. Den 27 februari omplacerades A till jourhemmet och insatsen i det tidigare familjehemmet avslutades.

A:s far T.S. medger M.S:s yrkande och instämmer i de grunder hon gör gällande samt tillägger bl.a. att det vid den muntliga förhandlingen i kammarrätten framkom uppgifter om att A mådde mycket dåligt sedan hon flyttat till jourhemmet.

A:s ställföreträdare och offentliga biträde bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Vid den muntliga förhandlingen i förvaltningsrätten bestred hon nämndens ansökan om vård, men har därefter ändrat inställning. Det var förenligt med A:s bästa att inte inhibera förvaltningsrättens avgörande.

Skälen för avgörandet

Vad målet gäller

Målet gäller förutsättningarna för inhibition av ett beslut om beredande av vård enligt LVU, som enligt rättens förordnande ska gälla omedelbart, när den unge inte är föremål för omedelbart omhändertagande.

Rättslig reglering

Enligt 2 § LVU ska vård beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

Av 40 § LVU följer att beslut om omedelbart omhändertagande, om förebyggande insatser eller om tillfälligt flyttningsförbud gäller omedelbart, under det att andra beslut av rätten gäller först sedan de vunnit laga kraft. Rätten får dock förordna att ett beslut som rätten har meddelat ska gälla omedelbart.

I 1 § femte stycket LVU anges att vad som är bäst för den unge ska vara avgörande vid beslut enligt lagen.

Enligt 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) får den domstol som ska pröva ett överklagande besluta att det överklagade beslutet, om det annars skulle gälla omedelbart, tills vidare inte ska gälla (inhibition) och även i övrigt besluta rörande saken.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

För att inhibition ska meddelas har i praxis ställts krav på en tämligen hög grad av sannolikhet för att överklagandet ska komma att bifallas (se bl.a. RÅ 2009 ref. 51 och RÅ 2005 not. 161). Kravet har dock satts lägre om det överklagade beslutet är av sådan karaktär att det är av stor betydelse för den enskilde att verkställigheten av beslutet skjuts upp i avvaktan på den slutliga prövningen och det inte finns något motstående intresse som starkt talar för att beslutet likväl ska gälla. Inhibition kan då meddelas redan när utgången i målet framstår som oviss (se t.ex. RÅ 1990 ref. 82).

I det nu aktuella fallet gjordes bedömningen att den vård som A var i behov av utgjordes av en omplacering till ett annat familjehem. Vid tidpunkten för förvaltningsrättens dom var A inte omedelbart omhändertagen. Även när kammarrätten tog ställning till inhibitionsyrkandet bodde hon kvar i det gamla familjehemmet, men en inskolning i ett jourhem hade påbörjats.

Frågan är om kammarrätten mot den bakgrunden borde ha inhiberat förvaltningsrättens beslut om vård. Av betydelse för att besvara den frågan är vilket stöd förvaltningsrätten hade för sitt förordnande att beslutet om vård skulle gälla omedelbart.

Huvudregeln är att rättsens beslut om beredande av vård enligt LVU gäller först sedan det vunnit laga kraft. Rätten har dock möjlighet att med stöd av 40 § tredje stycket LVU förordna att beslutet ska gälla omedelbart. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att det i sådana fall där barnet varit omedelbart

omhändertaget i de allra flesta fall torde vara naturligt att vårdbeslutet blir omedelbart verkställbart eftersom vårdkedjan annars bryts (prop. 1989/90:28 s. 125). Där anförs vidare att om rätten i något annat fall finner att det inte är påkallat att förordna om omedelbar verkställighet av vårdbeslutet bör detta beslut vara så väl underbyggt att barnet inte ska behöva riskera att hamna i en situation som innebär att ett akut omhändertagande före lagakraftvunnen dom blir nödvändigt.

I såväl förarbeten som praxis framhålls att avbrott i en redan inledd vård enligt LVU i största möjliga utsträckning måste undvikas eftersom upprepade flyttningar kan vara skadliga för den unge (SoU 1979/80:44 s. 102 f. samt HFD 2011 ref. 5, HFD 2011 ref. 50 och HFD 2014 ref. 46).

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening måste motsvarande överväganden göras också i en situation av det nu aktuella slaget. Även om rätten har funnit att förutsättningar för beredande av vård föreligger, är det möjligt att överinstansen efter ett överklagande kan komma till en annan slutsats. Rätten måste göra en bedömning av behovet av att vården snabbt kommer till stånd men även beakta den risk för upprepade flyttningar av den unge som en omedelbar verkställighet kan medföra, om domen eller beslutet senare skulle komma att upphävas.

Liksom när det gäller beslut om förordnande enligt 40 § tredje stycket LVU måste prövningen av frågan om inhibition av ett beslut om beredande av vård innefatta en avvägning mellan behovet av att vården snabbt kan komma till stånd och risken för skadliga flyttningar av den unge.

Den omständigheten att A vid tidpunkten för kammarrättens beslut fortfarande bodde kvar i det gamla familjehemmet får, mot bakgrund av vad som anförts i förarbeten och praxis beträffande vådan av upprepade flyttningar, anses ha talat för ett bifall till inhibitionsyrkandet. Mot detta måste emellertid vägas behovet av att utan ytterligare tidsutdräkt förändra A:s situation. Högsta förvaltningsdomstolen finner sammantaget inte skäl att ifrågasätta kammarrättens beslut om avslag på inhibitionsyrkandet.

Frågan om inhibition har förfallit i och med att kammarrätten meddelat dom i målet om beredande av vård enligt LVU. Målet i Högsta förvaltningsdomstolen ska därför avskrivas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avskriver målet.

I avgörandet deltog justitieråden *Knutsson*, *Nymansson*, *Rynning*, *Classon* och *Gäverth*. Föredragande var justitiesekreteraren *Eva Elvingsson*.

Förvaltningsrätten i Falun (2015-01-29, ordförande Lidman):

Sammantaget anser förvaltningsrätten att dessa redovisade brister i omsorgen från familjehemmets sida är av sådan omfattning och svårighetsgrad att de utgör en påtaglig risk för att A:s hälsa och utveckling skadas och att det därmed finns ett tydligt vårdbehov. I denna del har förvaltningsrätten beaktat att A har särskilda omsorgsbehov.

Fråga är därefter om behövlig vård kan ges på frivillig väg. Sådan vård består enligt socialnämnden av omplacering till annat familjehem. Samtycke till omplacering saknas från vårdnadshavarna och behövlig vård kan därmed inte ges på frivillig väg. Samtliga kriterier för vård med stöd av 1 och 2 §§ LVU är således uppfyllda varför socialnämndens ansökan ska bifallas. Det finns skäl att förordna att domen i denna del ska gälla omedelbart. – Förvaltningsrätten beslutar att A ska beredas vård med stöd av 1 § andra stycket och 2 § LVU. Domen gäller omedelbart i denna del.

Kammarrätten i Sundsvall (2015-02-11, Törnered, Mobacke och Lowén):

Mot bakgrund av den utredning som hittills finns i målet finner kammarrätten inte skäl att upphäva förvaltningsrättens beslut om att domen gäller omedelbart. Kammarrätten avslår därför yrkandet därom.